

Quaderns de Natura

3

... El crid sublim escolta de l'Aguila marina
o del voltor que puja sent l'ala gegantina
remoure son fullam.
M. Costa i Llobera. *El Pi de Formentor*

Pagesos i voltors

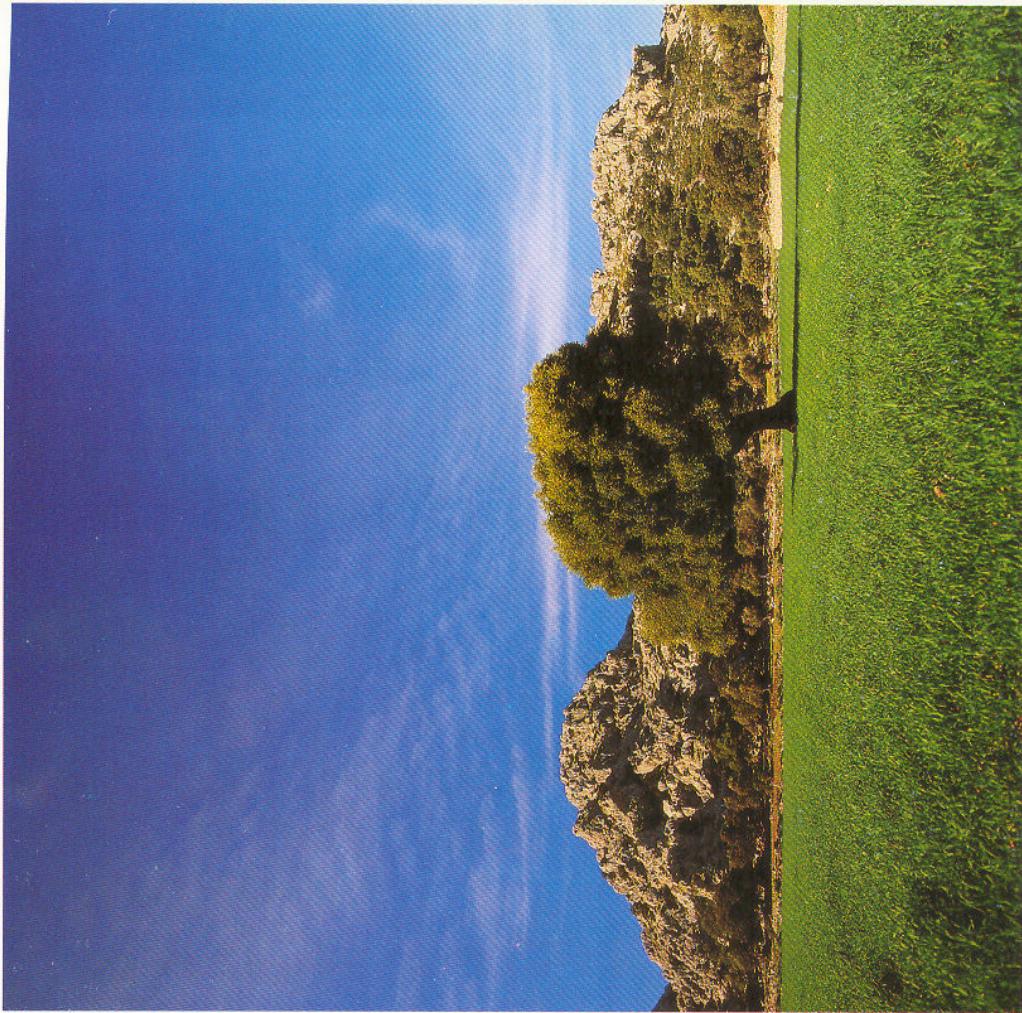
GOVERN BALEAR

Conselleria d'Agricultura i Pesca

Perquè volem conservar els voltors

La importància del Voltor negre

El Voltor és important perquè és raríssim fora de Mallorca, a tota Europa. S'ha extingit a totes les altres illes de la Mediterrània on vivia (Sardenya, Xipre,) i a molts de països. És l'aucell més gran d'Europa. És un animal benèfics,

que neteja el camp perquè única i exclusivament menja animals morts.

El Voltor mallorquí interessa molt arreu del món. Revistes i llibres publicats a França, Alemanya, Anglaterra i fins i tot Sudàfrica, en parlen. Però, encara que de fora puguin venir a ajudar-nos, sols els mallorquins, i sobretot els pagesos de la Serra, podem assegurar la supervivència del voltor en el futur.

El Voltor té també un gran valor cultural per als mallorquins: en parlen els nostres poetes i escriptors, que es varen sentir impresionats per la seva bellesa i poder. La imatge d'un voltor, volant, és un espectacle de la Natura de dels més bells que es poden contemplar a Mallorca.

Totes les espècies d'animals i plantes han de ser conservades: els científics poden aprendre coses, i el seu conjunt forma part de l'essència del món. La desaparició d'una espècie qualsevol fa el nostre món més senzill, més pobre, per sempre!

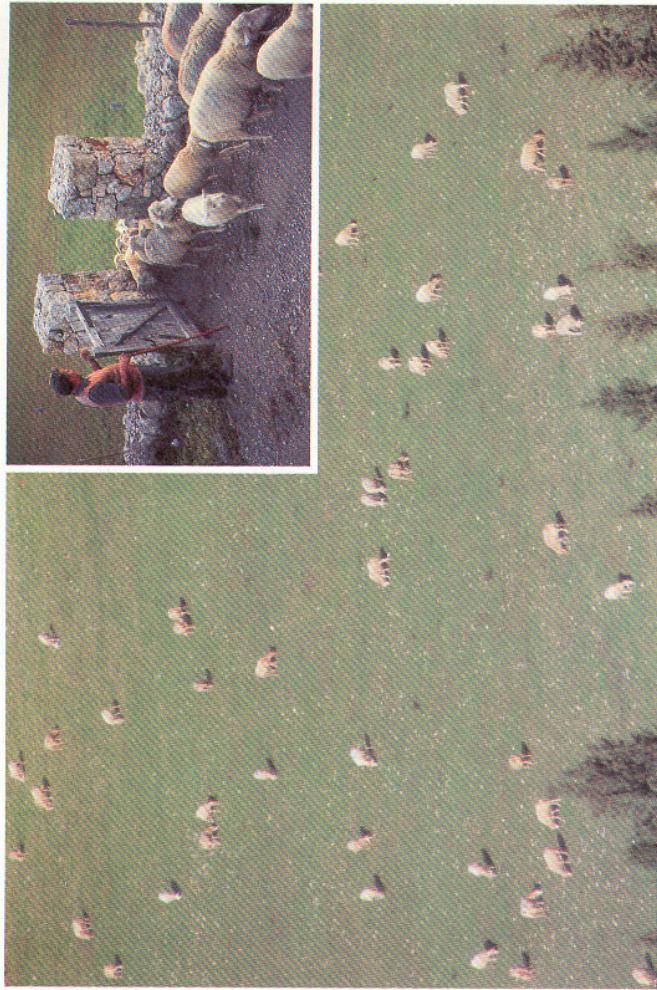
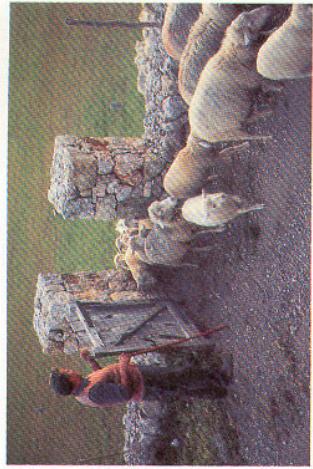

Des de fa molts anys, moltes persones i institucions han treballat per salvar els voltors mallorquins. El Govern Balear hi dedica esforços molt considerables. I això, perquè és important que els voltors, que són a Mallorca des de fa més de 100.000 anys, continuïn vivint a la nostra illa. Al cap i a la fi, nosaltres hi arribarem fa sols 6.000 anys!

Per què són importants els voltors per als pagesos?

Per què són importants els pagesos per als voltors?

En el passat, abans que els homes arribassin a Mallorca, els voltors menjaven un animal salvatge, semblant a una cabreta, que va desaparèixer, substituïda pel bestiar que els nostres avantpassats portaren a les Balears fa quatre o cinc mil anys.

Pagesos i voltors tenen una relació molt gran: viuen a les mateixes finques, i viuen, bàsicament, del mateix: de les ovelles. Per als pagesos, les ovelles són un producte, a tondre i a vendre; per als voltors, són importants les ovelles mortes (que ja no valen res per al pagès), de les quals s'alimenten.

Els voltors són molt importants per als pagesos perquè quan mor una ovella (o un altre animal), la poden fer desaparèixer en poques hores, i per tant, destrueixen un focus d'infeccions o transmissions de malalties, i en qualsevol cas de molèsties (olors, mosques, etc). Aquest paper de "netejadors" és bàsic, i sempre hi ha animals, a la naturalesa, que tenen aquesta funció.

Però els voltors també són importants per altres coses. Hi ha persones que vénen a Mallorca per contemplar aquest animal, i visiten la Serra, on generen un cert moviment econòmic, que indirectament beneficia els pagesos. Els attractius de la Naturaleta mallorquina han de ser, cada dia més, un avantatge per als que hi viuen i en tenen cura.

Així, des de llavors, els voltors depenen dels homes, ja que s'alimenten sobretot d'animals domèstics morts: ovelles, cabres i adesiara bistles o conills.

Actualment, els voltors viuen sols a la Serra de Tramuntana, i el seu aliment principal són les ovelles mortes que troben, cercant amb el seu vol planat i la seva vista, molt poderosa.

Si la ramaderia d'ovelles va bé, els voltors tenen més possibilitats de trobar aliments, i podran viure i criar. En canvi, si les finques s'abandonen, i les guardes minven, els voltors poden arribar a desaparèixer. A més d'ovelles, els voltors mengen algunes cabres, i fins i tot baixen al Pla de Mallorca a menjar conills morts de mixomatosi, sobre tot en els mesos de l'estiu. Però sense l'activitat ramadera de la Serra de Tramuntana, els voltors desapareixerien molt aviat, després d'haver volat damunt Mallorca més de mil segles!

La vida del Voltor

El niu; la cria

Els voltors són monògams, i cada parella sol criar cada any al mateix niu, una plataforma distorsiona feta damunt un arbre empennyalat. Els nius tenen fins quasi 2 m. de diàmetre i un de gruixa.

Comencen a criar quan tenen uns 6 anys, i ponen sols un ou cada any (s'han registrat alguns casos de dos ous, però mai no s'ha vist que surassin dos poll). La posta sol ser el mes de març. Necessiten cobrar quasi dos mesos, i el poll quan neix pesa 180 a 200 gr. Passa quatre mesos més al niu, alimentat pels dos pares que li duen el menjar al gavatx. El poll comença a volar al mes d'agost, quan ja és tan gran com els seus pares. Hi queda alguns mesos més, fins que aquests, a l'hivern, comencen a festejar, i el treuen defora.

Els vols nupciais són molt espectaculars: els voltors volen molt junts, es toquen amb els peus, i també passen moltes hores al niu, espiugant-se mútuament.

El masclle i la femella són ben iguals, i no podem coneixer; en canvi, es pot distingir el jove de l'adult perquè el primer és d'un color negre més fosc i brillant, i els vells són de color marró fosc, i tenen el cap de color més clar.

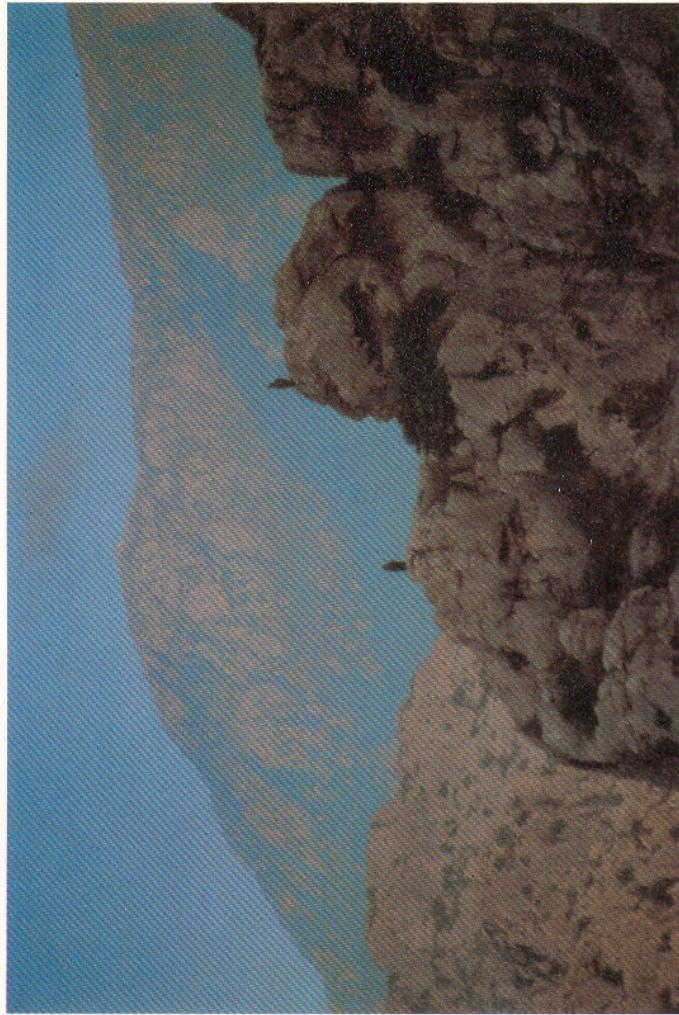
El voltor negre és un au molt gran: les ales esteses passen dels dos metres i mig, i del bec a la cua nida més d'un metre. El pes, uns 7 kg., no és molt gran per a un animal de la seva talla, i es deu a les especials adaptacions per les seves llargues volades.

És un animal de vida llarga: en llibertat poden viure més de 25 anys, i en captivitat sembla que podria arribar a prop dels 40 anys.

Un dia a la vida dels voltors

L'aliment

Els voltors solen dormir a qualque penyal serrat o els arbres on tenen el niu. Normalment comencen a volar prest, i passen hores i hores planant, anant i venint per la Serra, molts de kms., observant enterrada, per trobar algun animal mort per menjar.

La presència d'altres voltors, de cors o altres animals que també mengen carnota, els atreu. Si en troben, solen voltar entorn d'ella, o posar-se en un lloc segur, per vigilar que no hi hagi cap perill.

Quan n'estan segurs, baixen a l'animal mort i mengen una gran quantitat de carn i ossos, fins a dos o tres kgs. Per això, la pagesia d'un temps deia una "panxada de voltor" a un bon tiberi. Això sí, després es poden passar alguns dies sense menjar res.

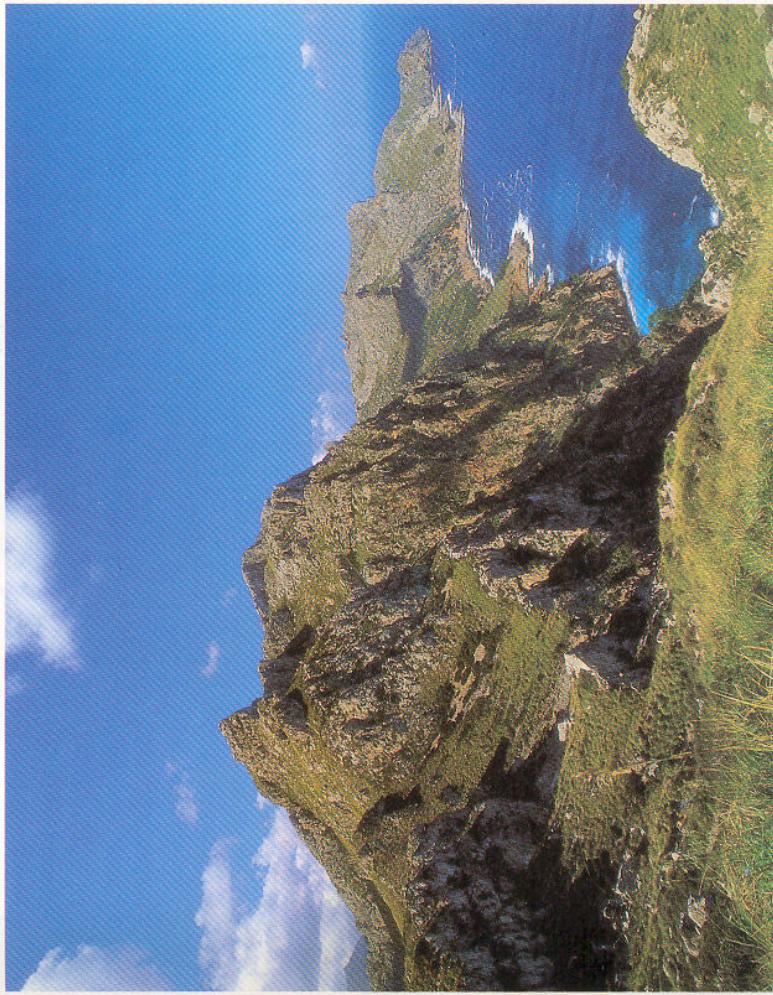
Una vegada han digerit l'aliment, tiren per la boca una bola feta de pès, on de vegades hi ha fragments d'osso i potons dels animals que han menjat.

A l'estiu, van algunes vegades a fonts solitàries, per beure. Algunes d'aquestes fonts tenen el nom de "La Font del Voltor".

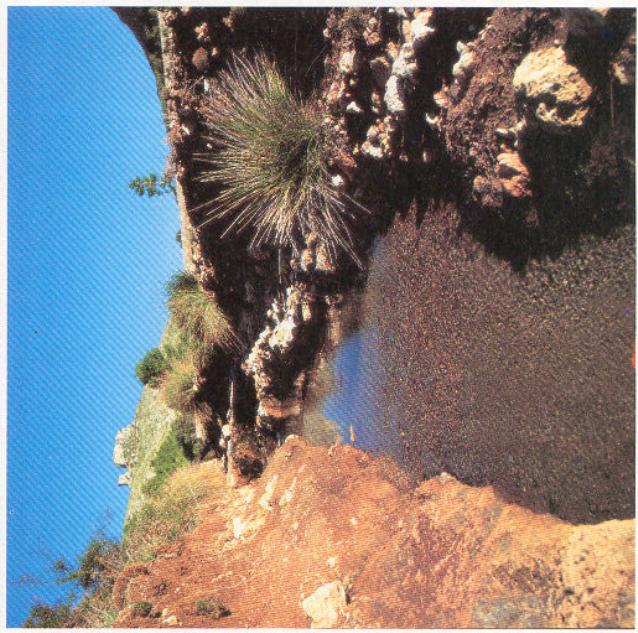
On viuen?

Els voltors mallorquins, avui, estan concentrats a la Serra, sobretot a les zones més altes i tanquilles.

Temps enrera, baixaven molt al Pla, per menjar en els carnatges dels pobles, o bestiar mort areu. Molta gent els recorda per la Serra de Llevant, o les marines. Els darrers anys es veuen, a l'estiu, per Ses Salines, Santa Eugènia, Randa i altres llocs, quan cerquen conills morts de malaltia. Pareix, però, que tornen cada dia a la Serra per dormir.

La distribució geogràfica a Europa és molt limitada a països mediterranis. Hi ha una població important al centre de la Península, que ha augmentat prou per la protecció legal. Però a Grècia està molt amenaçat, i en queden sols unes 15 parelles. També en viuen en alguns països d'Àsia.

Amenaçes per als voltors

Els voltors negres eren molt abundants, a Mallorca, en el passat, i n'hi devien viure alguns centenars, però entre 1950 i 1980 varen disminuir molt, fins arribar a ser sols una vintena. Quins varen ser els motius?

El verí: El més important va ser l'ús de VERÍ. Desgraciadament, algunes persones usaren productes químics o insecticides per matar corbs o salvatgina, i això va suposar la mort de molts de voltors. Aquest ús

Un altre factor d'amença és la disminució de l'aliment. Fa uns anys, tothom tenia bistles, hi havia carnatzes a molts de pobles, i els voltors trobaven aliment més fàcilment. Actualment, a la pràctica sols tenen ovelles i les cabres.

Les molèsties en els llocs de cria o d'alimentació són molt perilloses, i és fàcil que puguin avorrir els nius. La tranquil·litat és fonamental per a ells.

Per això mateix, les obres, la presència de màquines, l'obertura de camins, esteses elèctriques o altres alteracions dels llocs on viuen i crien són molt negatives per a la supervivència dels voltors.

Altres espècies han estat víctimes d'aquests factors o altres similars. A Mallorca hem perdut, en aquest segle, les Aguilas reial i Coabarrada, entre d'altres.

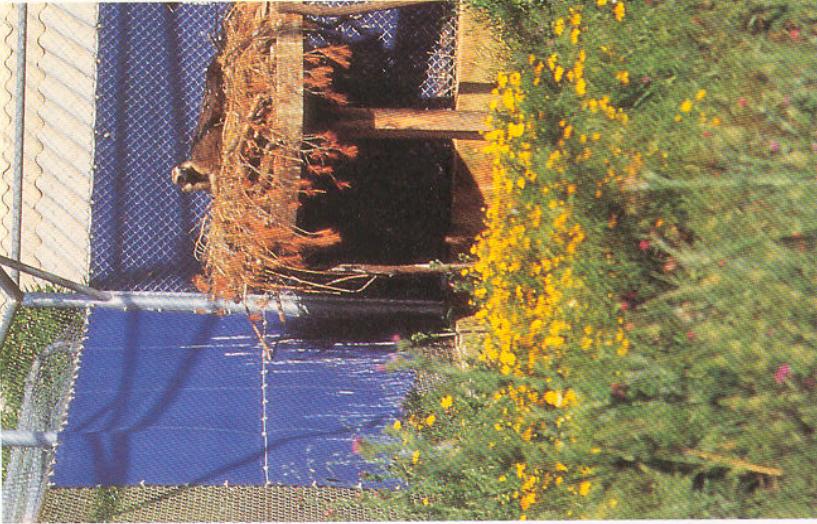
Recuperar una espècie extingida no sempre és possible. Fins i tot si se'n poden trobar fora de Mallorca, és molt costós i complicat tornar integrar-la en els ecosistemes de l'illa. Sempre és millor fer un esforç per conservar que haver de fer-ne de més grans per recuperar.

La multa per la destrucció d'un voltor és de 1.000.000 pts. Si aquesta es deu al verí, pot arribar als 10.000.000 i a penes de presó.

està molt severament prohibit, i pot ser penat amb multes milionàries. Fins fa molt poc, hi ha hagut morts així: encara moriren dos voltors al 1990, a la Marina de Llucmajor, per aquesta causa.

Altres problemes: També va ser important la destrucció directa, a tirs. Hi havia qui els esperava a les fonts on beven, o aprop d'anims morts, per disparar-los; afortunadament, avui tothom els respecta, perquè se n'ha comprès la importància i es coneix l'empar que la llei els atorga.

Les Illes espanyoles, normes del Govern Balear i fins i tot tractats internacionals disposen el màxim respecte per als voltors, i penen severament la seva destrucció. Per salvar els voltors mallorquins s'han fet actuacions molt diverses, que podrien omplir tot un llibre: s'han publicat articles, cartells i fulllets. La costa del N. és vigilada per descobrir i denunciar furtius, que caçant cabres i coloms (o fins i tot, robant ovelles) amenacen la tranquil·litat dels nius dels voltors. S'han visitat totes les escoles de la Serra perquè tots els nens conequin i estimin aquesta espècie que és, primer de tot, de la gent que en viu a prop. Com la població mallorquina de voltors havia arribat a ser tant baixa, es va haver d'actuar artificialment per augmentar-la. Durant uns anys, tots els pollos de voltor que néixeren a distints zoos europeus, des de Son Reus (Palma) fins a la llunyania Letònia, eren alliberats a Mallorca, com també joves voltors peninsulars trobats ferits o desnutrits a la seva terra, i que els governs de Extremadura, Castella i Andalússia ens han cedit. En total, s'han amollat 34 voltors, dels quals poden haver sobreviscut ben bé la meitat o més.

També s'han vigilar nius, s'han reconstruït quan han calgit carregats de neu, s'han fet molts de recomptes i es mantenen un parell de liocs de la Serra on s'aporten ovelles mortes per aliment dels voltors.

Per això, avui hem aconseguit tenir 55 voltors a Mallorca. Amb aquesta població, ja el podem conservar, si tots aportam la nostra col·laboració.

Conservació

PÀGÈS, NO USIS VERÍ.

EL VOLTOR, EN PERILL D'EXTINCIÓ

LA LLIBERTAT
MESTRES DELS
CAMPANAROS
ES D'ALQUÍ. AIXÍ
FUGGUÉS EL VOL

EL VOLTOR, EN PERILL D'EXTINCIÓ

GOUVERN BALEAR
Conselleria d'Agricultura i Pesca

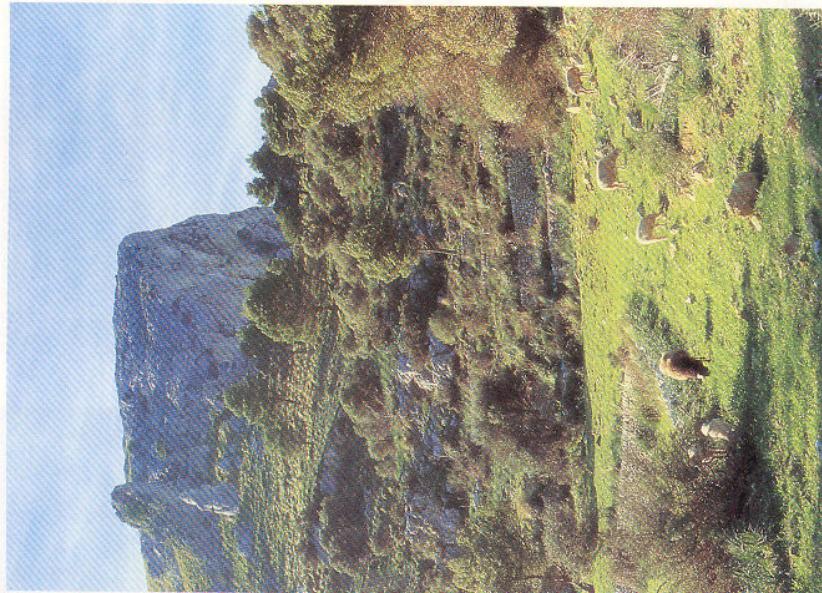
Com pot ajudar un pagès als voltors

Si voleu col·laborar amb el programa, rebre assessorament (donar animals morts, per exemple), telefonaus-nos, i tendrem molt de gust a fer una visita.

En algunes finques és molt important la tranquil·litat dels voltors. S'ha d'évitar que la presència d'excursionistes o vianants els destorbi; però no convé prohibir el pas assenyalant els voltors, perquè podríem generar una curiositat contraproduent, i el problema seria encara més gran. Naturalment, l'obertura de pistes i camins amb paleres pot ser també molt perillosa.

També podeu col·laborar comunicant observacions interessants o excepcionals sobre els voltors: presència fora de la Serra, concentracions, animals marcats, etc...

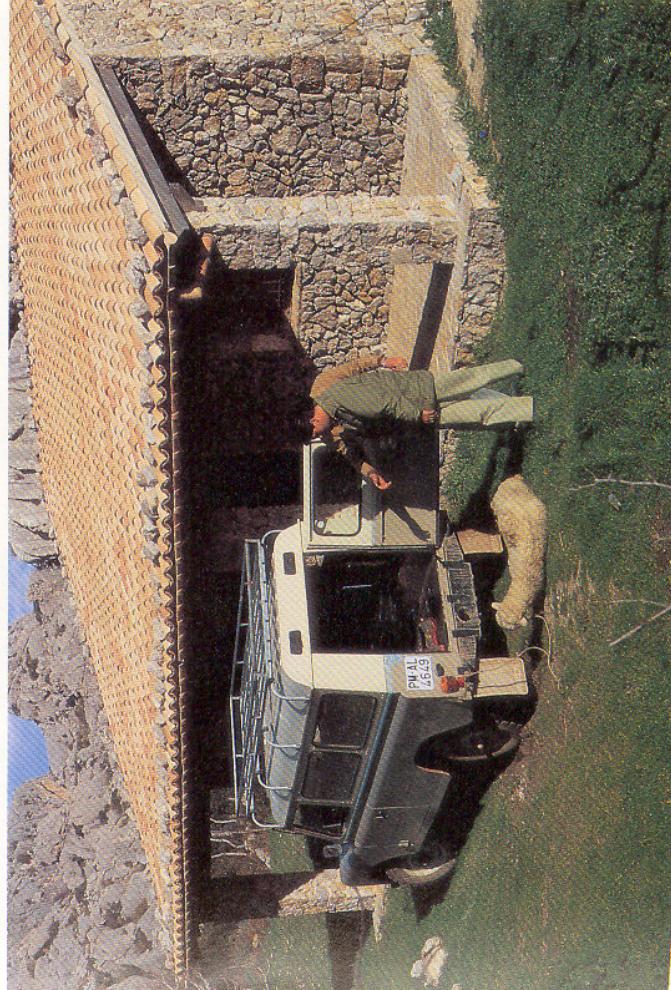

Si el vultur ha de viure a Mallorca, se'nrà precisament gràcies a la presència dels pagesos, i a la seva activitat. Mantenir les guardes i cuidar les finques es ja una forma positiva d'ajudar a la conservació dels voltors i de molts altres aspectes de la natura, de manera que els pagesos mereixen ja un reconeixement social per la seva feina.

Però això, no és suficient. Els voltors necessiten en primer lloc que se'ls respecti. L'ús de verí, totalment prohibit, és completament contrari a la conservació d'aquests animals (i fins i tot perillós per a les persones). Afortunadament, quasi ningú l'usa, però és prudent insistir en el gran perill que representa.

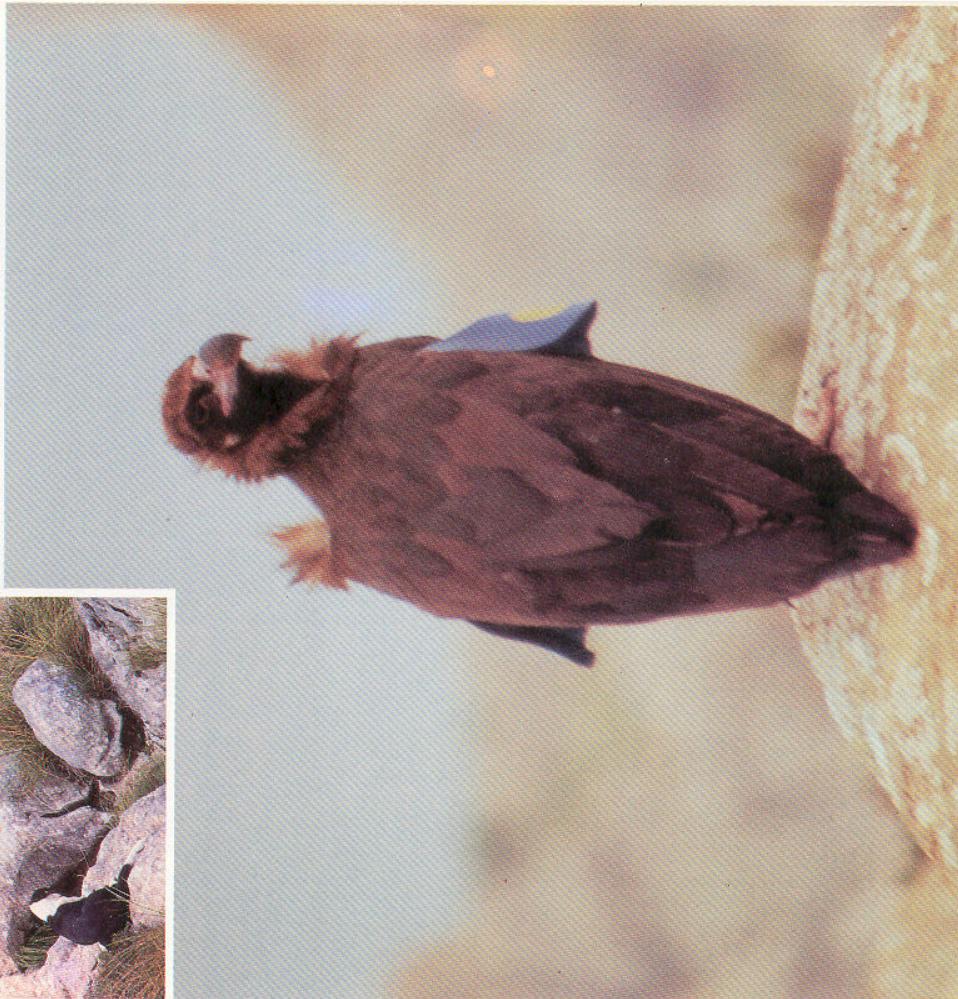
Una contribució molt important que està en mans dels pagesos és incrementar l'aliment per als voltors. A vegades, ovelles i cabres moren dins d'estables, al bosc o llocs bruts, on els voltors no les poden veure o trobar. Si és possible, treure-les fins a llocs espaiats, tranquil·lis i favorables, pot suposar molts de Kgs d'aliment per als voltors, en tota la Serra.

En cas necessari, la Conselleria es pot fer càrrec d'ovelles velles, o morts per causes no infeccioses (osos romputs, malpart), i dur-les a les menjadores (tel. 17 61 00).

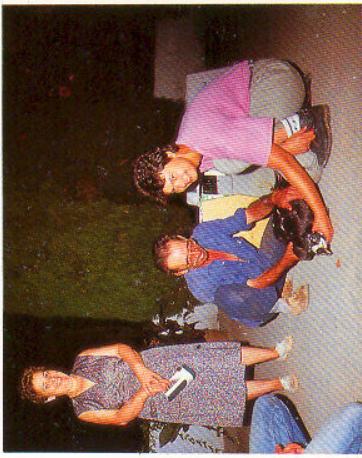
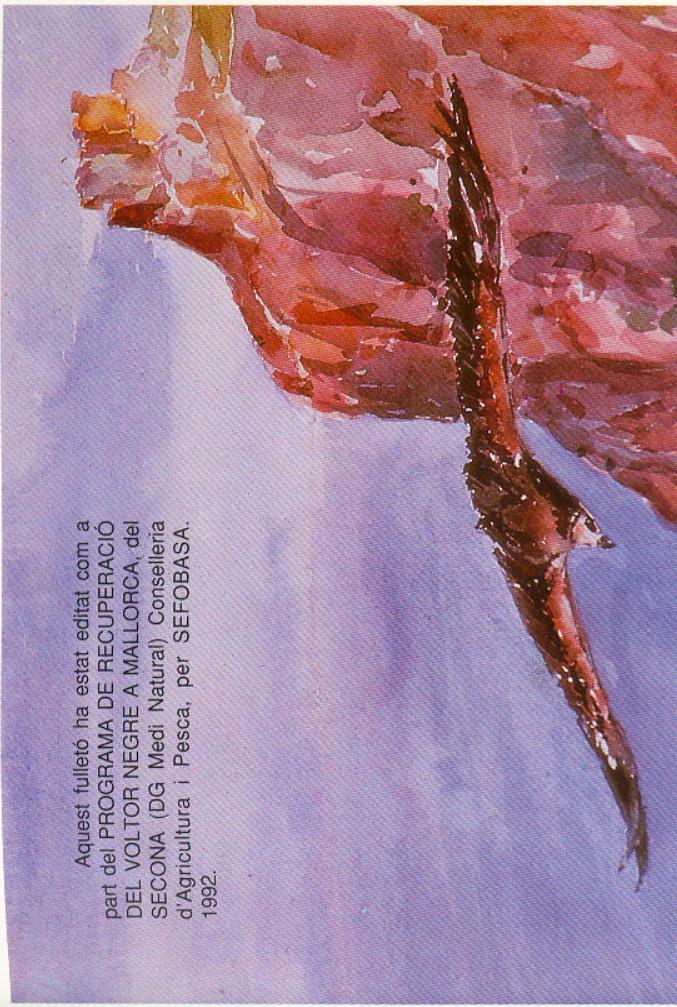

Voltors i caça

Contràriament al que es podria pensar, la caça en si mateixa no representa cap problema per als voltors, amb la condició que se's respecti. Però la caça de cabres, perdius o altres espècies els resulta ben indiferent. Es més, als llocs on hi ha costum de caçar cabres a tirs i deixar-ne restes, els voltors acudeixen en sentir un tro, per veure si els suposa menjar. Però, es bàsic que la caça no suposi molèsties a nius o punts d'alimentació.

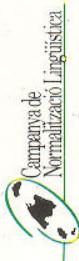

Aquest fullèt ha estat editat com a part del PROGRAMA DE RECUPERACIÓ DEL VOLTOR NEGRE A MALLORCA del SECONA (DG Medi Natural) Conselleria d'Agricultura i Pesca, per SEFOBASA. 1992.

EDITAT PER:

sefobasa ■
Sserveis Forestals
de Balcarcs
S.A.

Textos: E. Tewes i J. Mayol

Fotos:

Jordi Muntaner
Silvia Tewes i
Joan Mayol
Climent Picornell
Nes Hennechart
Evelyn Tewes

Dibuix de: Fca. Aguilar
D.L.: PM-1089 / 1992

Impress a Gràfiques Miramar S.A.
Agraïment: Tot l'equip de recuperació del
Vultur Negre vol fer patent la seva gratitud a
tots els voluntaris, particulars, institucions i
associacions, que han col·laborat en el pro-
grama, i han ajutat a generar les idees
d'aquest fullèt. Molts en especial, volem
agrair els paguesos, Bernadí de Son Marc,
Tomeu de Ternelles, Paco de Mossa, Xesc
de Llucmajor, Tolo de Mortitxet, Pedro de
Cosconar, Toni de Cúper, etc. la seva valuo-
síssima col·laboració.

